

MISCELLANEA.

Milyen színű lehetett a hun ember haja ?

(Idetartozik a XXV. tábla)

Csallány Gábor, a szentesi múzeum igazgatója ez év tavaszán hajfonathoz hasonló 8—10 cm. hosszú szőrösomót annak eldöntése végett adott át, hogy az a szőrösomó embertől származik-e vagy pedig állati eredetű. Közlése szerint ezt a leletet Szentesen, Lapistón egy hun sírban, a fej közelében, ill. egy koponyacsontra tapadva találta. Az első pillanatban mindjárt látni lehetett, hogy a lelet *szénefekete színű, finom tapintatú* és aránylag könnyen törékeny. A leletből mintegy 20—30 szálat átvéve, azt a szegedi Polgáriiskolai Tanárképző Főiskola növénytani intézetében mikroszkop alatt kezdtem vizsgálni.

Az első felületes vizsgálattal nem lehetett azonnal eldönteni, hogy a kérdéses szőröképlet valóban embertől származik-e, mert az emberi haj jellemző sajátosságait, különösen a pikkelyek harántvonalait nem lehetett észrevenni. Bár a méretei az emberi haj méreteivel megegyeztek, (44—56 mikron), azonban ebből az egy adatból mégsem lehetett helyesen következtetni.

Először az emberi haját, majd a különböző állati szőrfajtákat tanulmányoztam, de sem a ló, tehén, borjú, kecske, juh, disznó, kutya, macska stb. ismertebb állatok szőrei nem hasonlítottak hozzá. Az anyag csekélyisége miatt a különféle reagenciákkal sem igen lehetett kísérletezni. Végre a tömény ammoniák a dolog nyitjára vezetett. A tömény ammoniák u. i. a sötét fekete hajszálakat kissé elhalványította, de ugyanakkor

nemcsak a belső bél különült el élesebben, hanem a pikkelyek harántvonalai is. Igaz, hogy az ammoniákban a haj erősen, sőt majdnem a háromszorosára megvastagszik és órák mulva feloldódik, de a kezelés első órájában a megduzzadt hajszálakon a jellemző rajzolatok jól láthatók. Ilyen készítményről készültek a mellékelt fényképek is, amelyek az emberi haj rajzolatával megegyeznek.¹⁾

Az 1. sz. rajz a hajszálakat mintegy 100-szoros nagyításban ábrázolja. Az egyikben különösen jól látszik a különböző vastagságú és szakadozott bél, míg a vele párhuzamosan haladó vastagabb szálon a pikkelyek harántvonalai, úgyszintén a nem egyenletes bélrészlet is észrevehető.

A 2. sz. fénykép egy béltartalmú és egy bélnélküli hajszálról készült. A harántvonalak, — melyek a pikkelyek szélei — úgyszintén a bél is jól láthatók, sőt még az egyes hosszanti rostok, valamint az egyes hasítékok is észrevehetőek. A béltartalom aprószemcsés. (250-szeres nagyítás.)

A 3. sz. fénykép egy hajszálát még nagyobb (350-szeres) nagyításban ábrázol. A kép közepén húzódó bél szabálytalan határa szintén jól kivehető. A harántvonalak — bár a nagy nagyítás miatt nem egészen élesen — szintén elég jól látszanak.

A fenti képek azonban csak külsőleg ad-

¹⁾ Franz R. v. Höhnelt: Die Mikroskopie der technisch verwendeten Faserstoffe. Wien und Leipzig.

nak némi felvilágosítást, míg a hajnak mellékelt keresztmetszeti (4.) rajza mást is elárul (650-szeres nagyítás). Elárulja elsősorban, hogy ennek a hun hajnak a keresztmetszete nem kerek, mint az európai haj általában lenni szokott, hanem meglehetősen lapított. Bélvastagsága is aránylag keskeny. Már pedig ismeretes tény, hogy pl. a mai ajnók haja szintén lapos és pedig 1:2 arányban akárcsak ez a hun haj.²⁾ Ez a nagy hasonlóság viszont azt a hitet keltheti az emberben, hogy ennek a hun hajnak olyan jellege is van, amelyet ma az ázsiai ajnók haján is megállapíthatunk, így a hunok ázsiai ere-

²⁾ Molisch: A felkelő Nap országa. Természettud. Társ.

detére ezzel közvetve is következtethetünk. Ezt természetesen a pontosabb vizsgálatoknak kell eldönteniök.

Összefoglalva a mondottakat, a fenti adatok és az összehasonlító anyag alapján szinte kétségtelennek látszik, hogy abban a hun sírban talált szőnképlet emberi hajzat és mivel hun sírban, hun ember koponyáján találták, tehát a kérdéses haj hun ember haja. Minthogy tudtommal, illetőleg Csallány igazgató szerint is, hun sírokból emberi haját eddig még nem találtak, így ez a szerencsés és unikum lelet legalább is sejtetni enged, hogy a hunok haja aránylag vékony és fénylő-fekete lehetett.

Dr. Greguss Pál.

Was für eine Haarfarbe hatten die Hunnen?

(Hieher gehört die Tafel XXV.)

Gábor Csallány, Museumdirektor von Szentes übergab mir zur Untersuchung ein 8—10 cm langes und kohlschwarzes Haarflächchen, das er vor zwei Jahren in einen Hunnengrab gefunden hat. Nach der mikroskopischen Vergleichung mit verschiedenen Tierhaaren und auch mit Haaren von Menschen kam ich zum Resultat, dass dieses schwarze glatte feine Haarflächchen von einem Menschen stammt. Dies sollen

auch die beigelegten 3 Mikrophotographien und eine Zeichnung beweisen. Nach den Untersuchungsangaben ist es also sehr wahrscheinlich, dass die Hunnen ziemlich feines (44—56 Mikron dickes), glattes und tief-schwarzes Haar gehabt haben. Bisher ist dies der einzige Haar-Befund, der in einem Hunnengrab entdeckt worden ist.

Dr. P. Greguss.

A házasítás legkezdetlegesebb fokának bizonyítékai a Tisza-parti ásatásokból.

A hódmezővásárhelyi Kökénydomb neolitikori őstelepe nem csupán régészeti szempontból szolgált a tudománynak érdekes adatokkal,¹⁾ hanem világot vetett az állattenyésztés ősidejének homályába is. Zavaró mellékkörülmények következménye volt,

¹⁾ V. ö. Banner J.: A kökénydombi neolitikori telep. (Dolgozatok. VI. Szeged, 1930. p. 49—106.)

hogy az ásatásokból előkerült csontanyag vizsgálatának eredményei nem jelenhettek meg az őstelep archeológiai ismertetésének függelékéeké, hanem csak utóbb, önálló értekezés keretében.²⁾ S ez annál sajnálatosabb, mivelhogy ilyenformán a Kö-

²⁾ V. ö. Gaál I.: A hódmezővásárhelyi neolitikori telep gerinces maradványai. (Annal. Mus. Nat. Hung. XXVII. p. 259—277.)